

Officielt høringssvar vedrørende:

“Sammen om fremtidens folkeskoler i Norddjurs Kommune - anbefalinger”

Af Signe Helbo, forælder og borger i Vivild samt præst i Norddjurslands Valgmenighed. Med andre ord: En glad tilflytter, hvis fremtid i kommunen først og fremmest afhænger af mine børns muligheder.

Indledning

Vi lever i en tid, hvor mistrivlsen er høj. Tempoet det samme. Og vi, der på hver vores måde (forældre, lærere, politikere) skal lære vores børn, hvad det vil sige at være menneske, kæmper med at forstå det selv. I Folketinget taler de om åndelig oprustning. I kirken taler man om at sænke tærsklen. Ingen ved tilsyneladende længere, hvor eller hvad ånd er - måske er det derfor, vi har så svært ved at hænge sammen som mennesker.

Skolen er, næst efter hjemmet og familien, det primære sted for vores børns dannelse. Her skal de lære, hvad det vil sige at være menneske.

I det følgende vil jeg opfordre til en refleksion over, hvordan vi laver klog skole, der giver livsduelige børn, som er bedst muligt rustede til at blive voksne mennesker og borgere i det samfund, som de skal bære videre efter os. Det vil handle meget lidt om økonomi og administration - for den del er der så rigelig fokus på i forvejen - og vil i stedet appellere til en højere grad af værdimæssige eller åndelige overvejelser. Dog vil jeg i sidste afsnit komme med et bud på, hvordan disse overvejelser kan udmøntes i praksis, så man varetager både de administrative og de værdimæssige interesser.

Dannelse og faglighed

Dannelse fremhæves som ambition i anbefalingerne. Det er glædeligt! Dog frygter jeg, at man sætter lighedstegn mellem dannelse og høj faglighed. Dannelse og faglighed er ikke det samme, om end de er hinandens forudsætninger.

Dannelse handler først og fremmest om at forstå sig selv, sit medmenneske og det samfund, vi deler. Den forståelse kan opnås, uagtet hvor højt man ellers rangerer på karakterskalaer og i målbar faglighed. Dannelse er så at sige livsoplysning.

I Grundtvigs fædreland er “det levende ord” dannelsens DNA. Dialog, engagement og inddragelse i undervisningen er vejen til at sikre både høj faglighed og dannelse. Forudsætningen for at lykkes med det er trygge miljøer - og (særligt i de mindste klasser) et tillidsfuldt samspil mellem lærere/pædagoger og forældre. Hvor et barn er trygt, kan det lære. Som en klog mand (og cand.pæd.) engang sagde til mig, da vi drøftede børns evne til at lære: “Man skal nyde, før man kan yde”.

Valgmuligheder eller nærvær?

Af anbefalingerne fremgår det, at store skoler kan tilbyde flere valgfag. Det lyder godt - for mon ikke man engagerer sig, hvis bare man har nok at vælge imellem? Lysten skal som bekendt drive værket... Lad jer ikke narre; ikke alt, der glimrer, er guld! Min påstand er, at det ikke handler om, at børn skal have flere valgmuligheder, men bedre betingelser.

Vi drukner i valgmuligheder og målstyrede indsatser. Vi segner under karakterernes og målbarhedens åg. Bevares, det er fint med karakterer, men forudsætningen for ikke at segne under dem er, at vi husker menneskets *helhed*.

Menneskets er et åndsvæsen, hvis livsoplysning udspringer af hjertet. Tillid, tryghed og trivsel, som er dannelsens forudsætning, kræver at barnet ses og høres lige dér, hvor det er.

Om end små skoler udbyder færre valgfag, kan de, såfremt medarbejderne er dygtige og samspillet med forældrene godt, lettere se det enkelte barn og skabe tilpasning i det små.

Vi taler så meget om, at tingene går stærkt i dag; at vores hjerner overstimuleres af højhastighedsfjernsyn, sociale medier og AI-genereret viden. Vi eksponeres for nye input og tilgange til verden i ét væk. Det er ikke flere valgmuligheder, vores børn har brug for - men et *nærværende* læringsmiljø, hvor de lærer at være med det, der er, og forholde sig til de sammenhænge, de er sat ind i. Her spiller både skolens omfang og beliggenhed en rolle.

Store og små fællesskaber

Anbefalingerne fremhæver en risiko for, at elever i de små skoler kan opleve at falde udenfor fællesskabet, fordi det ikke er nok andre at spejle sig i. Det er ganske vist en sårbarhed ved mindre fællesskaber. Dog må man huske, at broen over den sårbarhed i skoleregi er et tæt samarbejde mellem lærere og forældre - et samarbejde, der skal bygge på tillid. Med andre ord: Hvis trivslen er høj, og forældre og lærere gensidigt oplever tilfredshed, er der meget lille sandsynlighed for, at børnene vil mærke mistrivsel i det nære miljø.

Tværtimod udgør det nære miljø - når det er båret af tryghed, tillid og trivsel - det bedste vækstgrundlag for et barn, hvis vigtigste læring i grundskolen er at blive menneske. Sådan er det, fordi vi bliver mennesker i samspil med andre mennesker. Det kræver, at vi bliver set og hørt - så vi får *lyst* til at udfolde os.

Langhøjskolen i Vivild har bevist sin evne til at overkomme den sårbarhed, anbefalingerne frygter ved de små skoler, idet den scorer højest på trivsel og forældretilfredshed i hele Norddjurs.

Beliggenhed betyder noget

I anbefalingerne understreges, at beliggenhed ikke er vigtigt. Der står: "En mere robust skole med et mere stabilt elevgrundlag og større faglige udviklingsmuligheder vægter højere end beliggenhed."

Altså mener man, at målbarhed står over relationel tryghed, tillid og trivsel. Helt tidstypisk for den måde, vi tilgår verden på som samfund i dag: Kun det, vi kan måle, tillægges værdi! Problemet er, at det livsduelige menneske ikke er en størrelse, vi kan måle og veje.

For det barn, der pludselig skal bruge flere timer om dagen i en skolebus, hvis den lokale skole lukker, betyder det, at barnet ikke har tid til foreningsliv, fritidsaktiviteter, fordybelse eller ro.

For det barn, der pludselig skal gå i skole langt fra hjemmet, betyder det, at de trygge miljøer brydes - hvis udfordringer er skildret ovenfor.

At have en skole i byen (eller i nabobyen) betyder noget. Det er nærhed, genkendelighed - tryghed.

Det betyder noget, at de børn, der går på ens skole, også er dem, man møder i Brugsen, eller på gaden, eller til gymnastik.

Det betyder noget - særligt i de små klasser, hvor børnene præges allermest - at forældrene kender hinanden. At de respekterer hinanden og i højere eller mindre grad er forpligtet på hinanden i en lokale sammenhæng. For børn spejler sig i deres forældre.

Jeg er ganske klar over, at tiderne skifter, og tingene forandres - og at bygrænserne udfordres af faldende børnetal og politikernes ansvarsbevidsthed i forhold til forvaltningen af ressourcer. Men det er også et spørgsmål om værdier. Det handler ikke kun om administration og økonomi, men også om, hvem eller hvad man som kommune og folk gerne vil være.

En robust skole er ikke nødvendigvis en skole, med et fast (og stort) elevantal eller en skole med "større faglige udviklingsmuligheder". En robust skole er først og fremmest - og helt altoverskyggende! - en skole, hvor børn får lov at være børn og plads til at tage livet ind. I den forstand er en robust skole snarere et mindre miljø, hvis kernefokus ikke er "faglige udviklingsmuligheder", men trivsel. På den måde er grundlaget for, at barnet kan tage faglig viden til sig, lagt. Med andre ord: At barnet kan nyde, så det kan yde.

Økonomi og administration skal gå hånd i hånd med værdier og ånd

Skoledrift (og politik i øvrigt) må og skal varetage to interesser: et økonomisk/administrativt og et værdimæssigt/åndeligt. Sagt med andre ord: Et målbart og et relationsbestemt.

Problemet er, at vi som samfund og kultur er forfaldet til at ophøje det første i så høj en grad, at det andet synes forsvundet. Som jeg nævnte i indledningen: Ånden er blevet væk - men vi længes efter den.

Vi er nødt til at stille os spørgsmålet: Hvem vil vi gerne være? Det gælder på den store samfundsklinge og i den lille familiekerne, men det gælder også i den skoleverden, som skal brygge bro derimellem:

Hvem vil vi gerne være?

Hvilken skole vil vi forlange?

Hvilke samfundsborgere, vil vi forme i den skole?

Vi har så lidt magt over selve livet - og dog så stor magt over hinanden. Det er et kæmpe ansvar at være politiker og skulle forme det samfund, vi alle både præges og næres af.

Jeg siger ikke, at jeg har svarene. Jeg appellerer bare til, at I ikke devaluerer vores børn, vores skoler og vores kommune, fordi det ser "klogest og stærkest" ud på papiret.

En klog og stærk kommune er én, der tør træffe valg som er båret af værdier. Ikke idealistisk, hovedløst og uansvarligt, men gennemtænkt. Jeg tror på, at de to ting kan forenes: At man kan forsvare at bevare små, lokale skoler, fordi man finder det værdimæssigt vigtigt. Fordi politik handler om mennesker. Argumenterne findes - vi skal blot øve os i at bruge dem, og ikke kun tale administrativt.

Mit forslag

Lad økonomi og fordeling af ressourcer - herunder restaurering og vedligeholdelse af bygningsmasser - være sekundært. Lav en langsigtet plan herfor, der løser problemerne i etaper, men lad det *primære* fokus være på børnenes tryghed, trivsel og ro. Lad det være det bærende afsæt, som de administrative beslutninger skal understøtte og ikke modarbejde. Så kommunen styrkes og bliver robust, fordi den er udgjort af dannede, livsduelige mennesker:

1. **Afskaf TSFO** - giv børnene ro ved at minimere overflødige skift!
2. **Bevar de små skoler i både Ørsted og Vivild** - styrk kommunen ved at respektere og opprioritere det store opland med små lokalmiljøer i stedet for at lade dem uddø og svække kommunen!
3. **Lav udskoling i Allingåbro** - lad skiftet til udskolingen ske så lokalt som muligt og til en skole, hvis omfang er overskueligt for børnene, der har nok inputs at forholde sig til i forvejen!

Konklusion

Jeg håber, at I vil stille jer selv spørgsmålet: Hvad er det rigtige at gøre - ikke ud fra et ensidigt administrativt perspektiv, men ud fra det helhedsperspektiv, at I har ansvar for at skabe et kommunalt miljø, hvor det hele menneske får plads. Fordi de børn, vi sender i skole, om få år er dem, der skal bære vores samfund videre.

Tænk hvis vi turde se storheden og styrken i de små, nære miljøer. Hvor værdien ikke måles i økonomi, men i menneskeværd, livsduelighed og dannelse. Hvor vi ikke segner under valgmuligheder, højt tempo og mange mennesker, men i stedet får plads til at være og lære i trygge rammer.

Langhøjskolen i Vivild er en succeshistorie: De gør de små og på papiret sårbare fællesskaber stærke. Tilfredsheden og trivslen er i top! Bygningerne er en anden sag. De har været underprioriteret gennem mange, mange år - det er udelukkende et politisk ansvar, som må løses af et politisk mod til nu at gøre det rigtige.

Ambitionen er at skabe et "stærkere Norddjurs" og søge at skabe "langsigtete rammer for arbejdet med høj faglighed, trivsel og dannelse blandt eleverne". Skal den ambition lykkes, kalder det på en værdimæssig - åndelig - opvågning og vilje til at se mennesket i sin helhed.

Det stærke Norddjurs skal bygges af de børn, hvis hverdag I lige nu træffer afgørende beslutninger for. Lad de børn få ro til at blive hele mennesker!